

Sodelovanje z okoljem

Sodelovanje med šolo in starši na Osnovni šoli Ivana Kavčiča

Izlake

Mag. Maruša Grošelj
OŠ Ivana Kavčiča Izlake

Povzetek: V prispevku prikažemo oblike sodelovanja med učitelji in starši od 1. do 4. razreda na izlaški osnovni šoli in kako so se te spremenile v petih letih. Prikažemo nekaj izhodišč o partnerstvu. Ugotavljamo, da starši raje obiskujejo govorilne ure od roditeljskih sestankov. Iščejo pot, kako preseči vrzel med učitelji in starši, med formalno enakimi in hkrati različnimi. V dnevnikih smo zbrali podatke o vseh oblikah medsebojnega sodelovanja in jih analizirali. Z učitelji smo se pogovorili o možnostih za neformalna srečanja v prihodnje. Učitelji smo izmenjali izkušnje in skupaj načrtovali, kako bi v prihodnje lahko spremenili percepcijo enih in drugih o pomembnosti sodelovanja, saj si vsi skupaj prizadevamo za isti cilj. **Ključne besede:** partnerstvo, odgovornost, oblike sodelovanja, formalno in neformalno sodelovanje. **Abstract:** The article offers an overview of the forms of collaboration between teachers and parents (from the 1st to the 4th grade) at the Izlake Primary School and how these forms have changed in the past 5 years. Some starting points on partnership are presented, and the realisation that parents prefer consultations to parent-teacher meetings. We search for a way to bridge the gap between teachers and parents, individuals who are equal, yet at the same time different. Data about all forms of collaboration has been gathered and analysed. Teachers have discussed possibilities for future informal gatherings, shared experience and planned how to change teachers' and parents' perception about the importance of cooperation, as we all strive for the same goal. **Keywords:** partnership, responsibility, forms of collaboration, formal and informal collaboration

Uvod

Otrokom šolarjem, pozneje mladostnikom, pomenita dom in šola družbeni instituciji, ki bistveno vplivata na njihovo bivanje, razvoj na vseh ravneh in usmerjata mladega človeka na nadaljnjo življenjsko pot. Način in pojmovanje sodelovanja staršev v šoli otroka sta se v zgodovini zelo spreminjala. Gotovo pa velja, da v vsakem obdobju, ne glede na ideološko usmerjenost, starši ravnajo tako, kot se jim zdi za njihovega otroka najbolje. V pedagoški literaturi lahko zasledimo dve stališči do partnerstva med šolo in družino. Številni avtorji se strinjajo, da je partnerstvo mogoče (Epstein, 2001, Bowen, 2006). Številni raziskovalci, predvsem sociologi, ki se ukvarjajo z opredeljevanjem razmerja moči, niso zadovoljni s poenostavljenim »enakovrednim« razumevanjem partnerstva. Vincentova (1996, po Cankar, 2008) izpostavlja

bolj simboliko, ki uveljavlja politično ideologijo. Izpostavljajo vprašanje, koliko je mogoče razvijati partnerstvo med formalno enakimi in dejansko različnimi, torej med starši in učitelji. Gre za dva sistema, kjer poteka edukacija, doma po nenapisanih pravilih in moralnih načelih, v šoli pa mora temeljiti na predpisani šolski zakonodaji v povezavi s profesionalnim etičnim kodeksom.

Mi se iskreno nagibamo k prvemu stališču. Ugotovitve (Chavkin, 2006, Christenson, 2004, Epstein, 2004) in vsakodnevna praksa kažejo, kako pomembno je, da starši s šolo redno sodelujejo. Učenci tako dosegajo boljše učne rezultate, so odgovornejši za šolsko delo, so samozavestnejši, imajo možnost občutiti starše kot oporo tudi takrat, ko kaj ni v redu.

Bower, Bowen in Powers (2011) poudarjajo pomen pozitivne kulture na šoli v pomenu ozračja, klime, spoštovanja. To se kaže prek vrednot zaposlenih na šoli in njihovih vedenjskih norm, ki vplivajo

tudi na dosežke učencev. Nekateri avtorji (Stolp, Smith, 1995, po Bower 2011) so ugotovili celo, da pozitivna šolska kultura »premaga« vplive tistih dejavnikov, ki so povzročitelji slabših uspehov v šoli. Hoy s sodelavci (2006, po Bower 2011) pozitivno šolsko kulturo prikazuje v luči »akademskega optimizma«. Tega razdeli na tri dele. Prvi se nanaša bolj na proces poučevanja in zagotavljanje stimulatívnega učnega okolja, drugi na učiteljeve sisteme vrednot. V tretjem poudarjajo pomen zaupanja med starši in učitelji, saj oboji delujejo le v dobro otroka. V tem prispevku se posvečamo predvsem temu pomenu. Kot zanimivost lahko povemo, da obstajajo izdelani merski instrumenti, s katerimi bi lahko merili stopnjo zaupanja med učitelji in starši¹.

Če bi nas zanimala kakovost sodelovanja na naši šoli, bi morali storiti korak naprej. Kajti ko govorimo o kakovosti, moramo najprej opredeliti kriterije in upoštevati objektivno in subjektivno kakovost učiteljev in staršev. Ta je v tesni povezanosti z emocionalnim doživljanjem obeh strani, je izraz občutka (Cankar, 2008). Gre za to, da ni dovolj le formaliziranje nekih »skupnih« dejavnosti, projektov, ciljev, ampak jih morata obe strani sprejeti za svoje in doživeti.

Menimo, da vključevanje staršev v šolanje otroka predstavlja del starševstva. Kot smo omenili, redno dejavno sodelovanje med enim in drugim partnerjem vodi tudi do boljših učnih rezultatov². Otrok drugače doživlja šolo, saj ve, da se vanjo vključujejo tudi njegovi starši. Po drugi strani pa tudi učitelji lažje poučujemo otroke, katerih starši so v stiku z njimi. Le od staršev lahko pridobimo dragocene informacije o učencih, z njimi lahko stkemo zaupljiv in spoštljiv odnos.

Sodelovanje s starši na naši šoli

Epstein (2004) poudarja, da so dobro zastavljeni programi za vključevanje staršev za doseganje uspeha otrok enako pomembni kot socialni dejavniki. To smo upoštevali tudi mi, zato smo staršem oziroma skrbnikom ponudili oblike sodelovanja:

1. roditeljski sestanki: na leto se izvedejo (vsaj) trikrat, osrednja tema je tista, ki je za oddelek aktualna;
2. govorilne ure:

- dopoldanske govorilne ure: vsak učitelj je na voljo eno šolsko uro v tednu, ki jo določi v septembru, in o tem seznaniti starše;
  - popoldanske govorilne ure vsak drugi torek v mesecu od 17. ure dalje;
3. predavanja strokovnjakov o vzgoji in temah, ki vsem, ki smo z otroki, odpirajo nova vprašanja in tudi odgovore;
  4. neformalna druženja:
    - druženja v predprazničnem decembrskem času, ko učitelji pripravijo delavnice, na katere so vabljeni otroci in starši;
    - različne razstave ob praznikih in obletnicah.

Spremljali smo dogajanje na razredni stopnji od prvega do četrtega razreda.

- Zanimalo nas je, ali se in kako se spreminja sodelovanje med šolo in starši po razredih (od prvega do četrtega razreda). Poleg tega nas je zanimalo, ali se kažejo spremembe v obisku staršev v šoli glede na prejšnja leta. Zbirali smo posebej podatke za obiske roditeljskih sestankov in posebej za obiske govorilnih ur. Podatke smo zbrali iz šolskih dnevnikov iz leta 2006/2007 in iz lanskih, torej za šolsko leto 2010/2011. Podatke oddelkov enega šolskega leta smo združevali v razrede.
- Nadalje nas je zanimalo, kakšna je udeležba staršev na strokovnih predavanjih, kamor so vsako leto vljudno vabljeni. Ali je razlika v obiskanosti le-teh glede na prejšnja leta? Spremenili smo namreč organiziranost teh srečanj, saj so bila predavanja na predlog staršev v zadnjem šolskem letu samostojna, niso se nadaljevala z roditeljskim sestankom.
- Zanimalo nas je, kako pogosto sodelujejo starši v neformalnih srečanjih. Podatke smo pridobili iz pogovorov z učitelji.

Ugotovitve iz raziskave

Obiski staršev na roditeljskih sestankih Obisk staršev na roditeljskih sestankih v šolskem letu 2006/2007

Za samo štiri leta nazaj je razlika v obisku na roditeljskih sestankih vidna že na prvi pogled. Številčno je bilo sestankov manj (dodajamo datume, da je razviden časovni razpored). Izpostavljamo obisk roditeljskega sestanka 22. 2. Na sestanku je psiholog dr. Mrgole izvedel predavanje z naslovom:

Preglednica 1: Obisk staršev na roditeljskih sestankih (RS) v šolskem letu 2006/2007, izražen v odstotkih

	1. razred (datum)	2. razred (datum)	3. razred (datum)	4. razred (datum)
1. RS	93,3 (28.8.)	94,5 (20.9.)	75,0 (19.9.)	97,1 (19.9.)
2. RS	83,3 (30.1)	91,7 (29.3.)		84,9 (1.2.)
3. RS	70,0 (22.2.)		33,3 (22.2.)	36,8 (22.2.)
povprečna vrednost	82,2	93,1	54,1	72,9

Obisk staršev na roditeljskih sestankih v šolskem letu 2010/2011

Preglednica 1: Obisk staršev na roditeljskih sestankih v šolskem letu 2010/2011, izražen v odstotkih

	1. razred	2. razred	3. razred	4. razred
1. RS	100,0	96,3	93,1	85,7
2. RS	79,3	66,7	55,2	57,1
3. RS	48,3	66,7	48,3	35,7
4. RS	100,0	88,9	82,3	85,7
povprečna vrednost	81,9	79,6	69,7	66,1

Radovedni otroci najdejo v delu smisel in kako jim nuditi pomoč, da bodo doživeli učenje kot smiselno. V prvem razredu je bila udeležba najvišja, v tretjem in četrtem razredu zgolj okoli 30-odstotna. Za drugi razred ni podatka. Vidimo, da so starši prvošolcev prihajali največ na roditeljske sestanke in da je udeležba na začetku šolskega leta visoka, potem pa vrednosti upadajo.

Datumi roditeljskih sestankov so bili za vse razrede isti: 8. 9. 2010, 21. 10. 2010, 25. 1. 2011, 22. 6. 2011. Izstopa obisk na 1. in zadnjem roditeljskem sestanku v prvem razredu, saj so prišli starši vseh učencev. Rdeča nit prvega sestanka je bila seznanitev staršev s potekom dela v 1. razredu, zadnji pa je bila sklepna prireditev za starše z nastopom vseh učencev. Prvi in zadnji sestanek sta bila na sploh zelo obiskana, a v nobenem razredu stoodstotno. Udeležba na 2. in 3. sestanku je bila slabša, najslabša pri tretjem roditeljskem sestanku. Poudariti moramo, da so se na tem sestanku starši najprej lahko pozanimali o uspehu učencev v prvem ocenjevalnem obdobju, potem pa je sledilo skupno predavanje za starše in učitelje dr. Vesne Godina o pasteh vzgajanja.

Srednja vrednost obiska staršev na roditeljskih sestankih pada od prvega do četrtega razreda. Zanimivo, kot bomo videli pozneje, pa se v četrtem razredu največkrat oglasijo na govorilnih urah.

Učiteljice poudarjajo, da jih najbolj zanima uspeh otroka, torej so »storilnostno« naravnani.

Obiski staršev na govorilnih urah

Obisk staršev na govorilnih urah po mesecih v šolskem letu 2010/2011

V prvem razredu je bilo v preteklem šolskem letu za 29 učencev 90 obiskov njihovih staršev. To pomeni, da je bilo v desetih mesecih v povprečju 3,1 obiska na enega učenca. V drugem razredu je bilo za 27 učencev 50 obiskov, to je 1,8 obiska na enega učenca v šolskem letu. V tretjem razredu je bilo za 29 otrok 90 obiskov, kar je enako kot v prvem razredu. V četrtem razredu je bilo 114 obiskov na govorilnih urah pri 30 učencih, kar je 3,8 obiska na učenca. V četrtem razredu so starši največkrat obiskali govorilne ure. Izrazito najmanj obiskov je bilo septembra in junija. V septembru, kot dajejo povratne informacije starši, še ni toliko vprašan, ki bi jih zastavili učiteljem, junija pa je že vsega »skoraj konec«. Smiselno se jim zdi prihajati med letom, da izmenjajo informacije z učiteljem, tako da lahko eni in drugi smernice še »uporabijo«.

Obisk staršev na govorilnih urah po mesecih v šolskem letu 2006/2007

V prvem razredu je bilo v desetih mesecih za 30 otrok na govorilnih urah 89 staršev. V povprečju

so starši prvošolcev na enega učenca opravili 2,9 obiska. V drugem razredu je za 36 otrok v desetih mesecih prišlo 79 staršev, kar je v povprečju 2,2 obiska na drugošolca. V tretjem razredu je bilo za 36 otrok 77 staršev na govorilnih urah v desetih mesecih, kar je v povprečju 2,1 obisk na tretješolca. V četrtem pa je bilo za 34 otrok 125 obiskov v desetih mesecih, kar je 3,7 obiska na četrtošolca. Tudi tu izstopa navzgor obisk na govorilnih urah za četrtošolce, sledi obiskanost govorilnih ur prvošolcev. Enako kot pred štirimi leti je najslabši obisk septembra in junija.

Razlog večjega obiskovanja govorilnih ur v četrtem razredu je gotovo številčno ocenjevanje, v prvem pa zaskrbljenost staršev, kako se otroci navajajo na nov način dela in življenja, na šolo. Srednje vrednosti obiskanosti govorilnih ur kažejo, da se jih udeležuje največ staršev četrtošolcev, sledijo jim starši prvošolcev. To velja za obe šolski leti.

Obiski staršev na predavanjih

V šolskem letu 2009/10 smo 22. 09. 2009 na šoli organizirali predavanje Vande Mačkovšek, kako zavestno starševstvo vpliva na vzgojo otrok. Predavanje je bilo v sklopu roditeljskega sestanka. Udeležba je bila visoka, saj so starši prvih razredov prišli 96,3-odstotno, drugih 65,9-odstotno, tretjih 100-odstotno, četrth 96,9-odstotno. Razlogi tako visoke udeležbe so: predavanje je bilo na začetku šolskega leta, ko smo starši in učitelji še sveži in se po navadi še ne srečujemo s težavami, ki so povezani s šolo. Drugi razlog je organizacija tega predavanja na dan, ko je bil tudi roditeljski sestanek. Tretji razlog je aktualna in zanimiva tema za starše in učitelje, kot so nam povedali. Leta 2011 smo imeli učitelji in starši prvič možnost poslušati predavanje, ki ni bilo v sklopu roditeljskega sestanka. 7. 4. 2011 nas je obiskal psihoterapevt Bogdan Žorž, ki je izpostavil problem razvjenosti sodobne družbe. Udeležba je bila slaba. 10,5 odstotka je prišlo staršev učencev 1. razredov, 23,0 odstotkov staršev učencev 2. razredov, 13,5 odstotka staršev učencev tretjih razredov, 12,5 odstotka staršev četrth razredov. Kljub aktualni temi opazamo, da je prišlo občutno manj staršev kot takrat, ko je bilo predavanje organizirano kot del roditeljskega sestanka [25. 1. istega leta predavanje Vesne Godina; takrat je predavanju sledil roditeljski sestanek].

Vsaj teden dni pred predavanjem starši dobijo pisna obvestila o takšnih vrstah srečanj. Nanje se podpišejo, tako da učitelji vemo, da so informirani. Zato slaba informiranost ni razlog slabe udeležbe, tematika tudi ne sama po sebi. Morda pa je le »boleče« za starše priznati, da so njihovi otroci tudi razvjeni, in jih je že prva misel na to odvrnila od predavanja. Z gotovostjo lahko rečemo, da organiziranost predavanj samostojno vodi do slabše obiskanosti. Poleg tega z leti ugotavljamo, da so predavanja za starše manj »priljubljena«.

Obiski staršev na neformalnih druženjih in prireditvah

Kot smo omenili, imamo tudi neformalna predpraznična druženja, katerih se lahko udeležujejo starši in učenci, organizirajo jih učitelji. Evidenc obiskanosti ne vodimo. Kljub temu pa lahko povemo, da prihajajo mlajši otroci v spremstvu staršev, učenci višjih razredov pa v spremstvu staršev bolj izjemoma oziroma zato, ker jih učitelji vabijo, da pomagajo pri organizaciji teh srečanj. Dejavnosti so dobro vodene in imajo vedno določen namen. Gre za delavnice, kjer starši, učitelji in otroci izdelujemo praznično okrasje in se ob tem prijetno družimo in spoznavamo še v drugi luči. Poleg tega šola redno sodeluje s krajevnim domom starejših občanov, v različnih društvih in krajevnih prireditvah. Tako da lahko trdimo, da živi s krajem in z domačini. Menimo, da je vrednost takšnega vključevanja neprecenljiva, zato bomo tako tudi nadaljevali.

Sklep

Našli smo star zapis v Učiteljskem tovarišu iz leta 1866, v katerem je zapisano, da starši smejo (pod določenimi pogoji) priti k nauku in letnim preskušnjam, da vidijo, kako napredujejo njihovi otroci; tudi smejo učitelju svoja mnenja pristojno naznanjati, pri njem in šolski oblasti, se pritoževati i. t. d. [str. 348, 349]. Torej so že pred vrsto let izražali možnost in potrebo sodelovanja med šolo in starši. Menimo, da je to naravna posledica in potreba vključevanja otrok v sistem izobraževanja. S časom se seveda spreminjajo oblike, vendar osnova ostaja nespremenjena. Ta izhaja iz otroka, iz »šibkejšega«, ki potrebuje individualno pomoč in usmerjanje na poti do odraslosti. Naša šola je usmerjena k motiviranosti staršev za

»prepleten« pogled na dom in šolo (Kovač, 2009). Starši imajo možnost spremljati, nadzorovati in se zanimati za otrokov napredek, vedenje in počutje v šoli. Šola vsako leto na uvodnih srečanjih poudari pomen stalne komunikacije med učitelji in starši, predstavi oblike in termine sodelovanja. O vseh srečanjih, ki niso roditeljski sestanki ali govorilne ure, pisno obvesti starše.

Pomembno se je zavedati, da je za vzpostavitev kakovostnih odnosov med šolo in starši potreben čas, ki v starših vzbudi občutek varnosti, zaupanja, spoštovanja in učinkovite komunikacije (Henderson, Mapp, Johnson in Davies, 2007; Kontoniemi, 2007, po Kovač, 2009). Glede na to, da še posebej starši, delujejo v dobro otroka, se nam zdi naravno, da bi si čas morali vzeti. Po drugi strani pa, na žalost, plačujemo ceno zaradi hitrega tempa današnjega življenja tako, da nam včasih časa enostavno zmanjka. Lahko pa so tudi drugi, subjektivni ali objektivni razlogi, zaradi katerih se starši izmikajo stikom s šolo (npr. vpliv pretekle avtoritarne vloge šole, izkušnje staršev z učitelji iz časa njihovega šolanja ...).

V zadnjih letih smo gostili precej znanih imen, ki že vrsto let uspešno delujejo na področju vzgoje. Delavnic se z veseljem udeležujemo učitelji, na žalost pa pogrešamo večjo zastopanost staršev. Iz tega lahko sklepamo, da starše bolj zanima neposredno otrokovo dogajanje v šoli, niso pa tako naklonjeni sprejemanju informacij, ki se dotikajo polja vzgoje. V prihodnje bomo predavanja izvedli na način, ki bo omogočal staršem, da se bolj vključujejo in da niso zgolj »prejemniki« informacij.

Zavedamo se, da je v partnerskem odnosu med šolo in starši pri zadnjih pomembna zlasti osebna dimenzija, kako otroku omogočiti, da bi proces šolanja doživel optimalno. Pri učiteljih pa je poleg obveznosti, ki se nanaša na službo, odnos po navadi tudi osebno obarvan, saj učitelj učenca doživlja, se ob njem veseli novih uspehov in večkrat tudi občuti otrokovo nemoč. Na naši šoli se zavedamo, da moramo učitelji še izboljšati znanja s področja komunikacije in tudi tako posledično pozitivno vplivati na partnerski odnos s starši, zato smo bili v šolskem letu 2011/12 vključeni v mrežo ravno na to temo.

Starše bomo poleg učencev in učiteljev znotraj projekta Zdrava šola povabili na predavanja o zdravi prehrani, boleznih srca in ožilja in drugih

aktualnih temah. Tako kot lansko šolsko leto bodo tudi v prihodnje izpolnili anketo o počutju njihovega otroka v šoli. Seveda ima anketa namen, in sicer »akcijo«. Na takšen neposreden način želimo staršem sporočiti, da si želimo, da se otroci v naši šoli počutijo dobro. Znotraj letnega delovnega načrta ima šola opredeljene številne druge oblike sodelovanja med starši in šolo: pri poklicnem usmerjanju učencev, pri organizaciji in izvajanju ekskurzij in drugih dnevov dejavnosti ter tekmovanj, na oddelčnih konferencah in pri evalvaciji vzgojnega načrta. Učitelji radi izkoristimo možnosti v svojem kraju in obiskujemo kmetije, sodelujemo s čebelarji, povabimo starše, da predstavijo zanimive poklice (zeliščar, zobozdravnik) in jih včasih obiščemo tudi v službi (Center za obveščanje).

Še vedno se bomo trudili izvajati kakovostne oblike sodelovanja med šolo in starši na vseh ravneh in na način, za katerega delavci šole kritično presodimo, da so v danih okoliščinah potrebni učiteljem in staršem. Kot šola smo odprti za obiske strokovnjakov in staršev, ki se odzivajo na naše povabilo. ■

Viri in literatura:

1. Bower, Heather A.; Bowen, Natasha K.; Powers, Joelle D. (2011). Family-Faculty Trust as Measured with the Elementary School Success Profile. *Children & Schools, volume 33 number 3, 158–167.*
2. Cankar, Franc (3.2006/10.2008). Analiza sodelovanja staršev in šole ter razvoj modelov partnerskega sodelovanja.
3. Chavkin, N. F. (2006). Effective strategies for promoting parental involvement. In C. Franklin, M. B. Harris, P. Allen-Meaers (Eds.), *School services sourcebook: A guide for school-based Professionals, 629–640.* New York: Oxford University Press.
4. Christenson, S. L. (2004). The family-school partnership: An opportunity to promote the learning competence of all students. *School Psychology Review, 33, 83–104.*
5. Epstein, J. L. (2001). School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools. Boulder, CO: Westview Press.
6. Epstein (2004). Parenting with Families and Communities. *Educational Leadership, volume 61, number 8, 12–18.*
7. Kovač, J. (2009). Pomen vključevanja staršev v vzgojno-izobraževalni proces šole. *Revija za elementarno izobraževanje, volume 2, issue 1, 83–90.*
8. Premembe v učiteljskem stanu (15.11.1866). *Učiteljski tovariš, volume 6, issue 22.*

Opombe:

1. ESSP – Elementary School Success Profile – izdelan je za učitelje in tudi za starše (Bower, Bowen, Powers, 2011), Cankarja (2008) pa je izdelal analizo sodelovanja med starši in šolo
2. Ti gotovo niso edina dobrina, ki jo otrok pridobi med šolanjem v vzgojno-izobraževalnih ustanovah, kjer poteka širši proces od izobraževanja, in sicer socializacija.

Asia (Anastazija) Smrekar 5. r
Mentorica: Klavdija Sonjak

